

کار در کارگاه: نقاشی از طبیعت با رنگهای اصلی و ثانویه اهداف:

- ایجاد ترکیب بندی متعادل در کادر مناسب از موضوع
- ایجاد تعادل و هماهنگی رنگی به کمک رنگهای اصلی و ثانویه
- ایجاد فضای دور و نزدیک (جونمایی) به کمک رنگهای اصلی و ثانویه

تهیه پیش طرح

تهیه پیش طرح سریع از موضوع منظره شهری و یا روستایی. بر اساس موضوع، کادر خود را تعیین کنید. سطوح اصلی را به کمک تئهای خاکستری با ابزار مناسب (مداد، زغال و مرکب) از یکدیگر تفکیک نمایید تا حد ممکن از پرداختن به جزئیات بپرهیزید. در مراحل نخست، از مناظر بسیار ساده با عناصر کاملاً مشخص شروع کنید. زمانی که مهارت لازم را کسب کردید به موضوعات پیچیده تر نیز خواهید پرداخت. از پیش طرحهایی که آماده کرده اید یکی را برای مرحله اجرایی انتخاب کنید.

تمرین

– تفکیک سطوح کلی کار به کمک رنگهای اصلی و ثانویه

پیش طرح رنگی زیر، می تواند نمونه بسیار ساده ای برای شروع کار شما باشد. بسیاری از نقاشان، کار رنگ را با یک پیش طرح رنگی کلی آغاز می کنند. گاه، این گونه پیش طرحها به تعداد زیادی تهیه می شوند. این اتوهای سریع از منظره، شما را برای انجام مراحل پیچیده تر آماده می سازد. تصویر (۱۴-۲) نقاش، با استفاده از طیف رنگهای گرم به فضا سازی کلی کار پرداخته است. او، آسمان را که غالباً آبی ست در هنگام ظهر با رنگ زرد و در نهایت درخشش نشان داده است. کوهها در دوردست با رنگ بنفش و در سایه ها، آبی به کار گرفته شده است. رنگ زمین که غالباً رنگ گرم است با نارنجی پوشانیده شده است و درخت، در بخش جلوی کار، با رنگ سبز خودنمایی می کند. در تصویر (۱۵-۲) نقاش، همان موضوع را با دسته رنگهای اصلی و ثانویه در ساعت دیگری از روز کار کرده است. آسمان در اینجا با آبی پوشانیده شده است و وسعت سطوح به کار گرفته شده و حاکمیت رنگهای سرد را

تصویر ۱۴-۲- رنگهای اصلی و ثانویه - گرم

تصویر ۱۵-۲- رنگهای اصلی و ثانویه - سرد

در کار ملاحظه می‌کنید. نقاش، به سادگی به کمک درجات تیرگی و روشنی رنگ، سطوح عناصر تصویر نقاشی خود را از یکدیگر مجزا کرده است. شما درخت و کوهها و حتی پیکر انسان را در کار، با تفکیک ساده سطوح تیره روشن برای ایجاد حجم و نور و سایه می‌بینید.

در تصویر (۱۶-۲) پل لندن اثر دُرن^۱ را با به‌کارگیری رنگهای اصلی و ثانویه به وضوح می‌بینید. نقاش به‌زیبایی، سطح تابلو را از عقب به جلو، به سطوح اصلی تقسیم‌بندی نموده و به کمک خط افق در نیمه بالایی تابلو، آسمان را از سطوح خانه‌ها جدا کرده است. او سپس، عناصر ساختمان را قرار داده و بعد از آن، رودخانه و پل و در نهایت، قایقها را طراحی کرده است. نقاش، از رنگهای آبی و سبز و بنفش در عناصر ساختمانی استفاده کرده و گاه، رنگهایش را به کمک سفید روشن نموده است. رنگ آب در نگاه اول سبز به نظر می‌رسد، اما نقاش، انعکاس نورهای خورشید را که در آسمان دور دست با نارنجی و زرد همراه است در پیش‌زمینه کار با ضربه قلمهای کوچک به روی رنگ سبز رودخانه، به زیبایی به کار برده است. او در سایه‌ها غالباً از آبی و بنفش استفاده کرده و بدین ترتیب، هماهنگی لازم را میان رنگهای سراسری تابلو برقرار نموده است. تصویر (۱۷-۲) نیز نمونه مفید دیگری برای این تمرین است.

تصویر ۱۶-۲- اثر آندره دُرن، رنگ روغن روی بوم، (۶۶×۹۹ سانتی‌متر)

۱- DERAİN، نقاش فوویست فرانسوی، سده ۲۰ میلادی

تصویر ۱۷-۲- اثر واسیلی کاندینسکی^۱، رنگ روغن روی چوب، (۷۱/۵×۹۷/۵ سانتی‌متر)

۲-۳- نقاشی با حاکمیت رنگهای گرم و سرد

یکی از برنامه‌های مفید در نقاشی از طبیعت، تجربه نقاشی با رنگهای سرد و گرم است. برای این منظور، باید توجه داشته باشید که برخی از فصول سال و اوقاتی از روز، بیشترین رنگهای سرد و گرم را دارا هستند مثلاً همانطور که می‌دانید در زمستان و شروع بهار و یا اواخر پاییز، شما مجموعه‌ای از رنگهای سرد را در طبیعت می‌بینید و یا این‌که، نیمروز نسبت به صبح زود، رنگهای گرمتر بیشتری دارد. ایتن^۲ نقاش و رنگ‌شناس برجسته، در کتاب رنگ خود، برای شناخت تفاوت‌های رنگها در فصول مختلف سال، برنامه جالبی را ارائه می‌دهد. او در چهار کادر شطرنجی هم اندازه، رنگهای فصل بهار، تابستان، پاییز و زمستان را نشان می‌دهد. توجه داشته باشید که این رنگها با توجه به ویژگیهای رنگی و خصوصیات هر فصل انتخاب شده‌اند.

تصاویر (۲-۱۸)، (۲-۱۹)، (۲-۲۰) و (۲-۲۱) چهار کادر شطرنجی هم اندازه با موضوعات فصلها را نشان

می‌دهند.

تصویر ۱۸-۲- بهار

۱- KANDINSKY، نقاش روسی، سده ۲۰ میلادی

۲- ITTEN، نقاش و معلم سوئیسی، سده ۲۰ میلادی

تصویر ۱۹-۲- تابستان

تصویر ۲۰-۲- پاییز

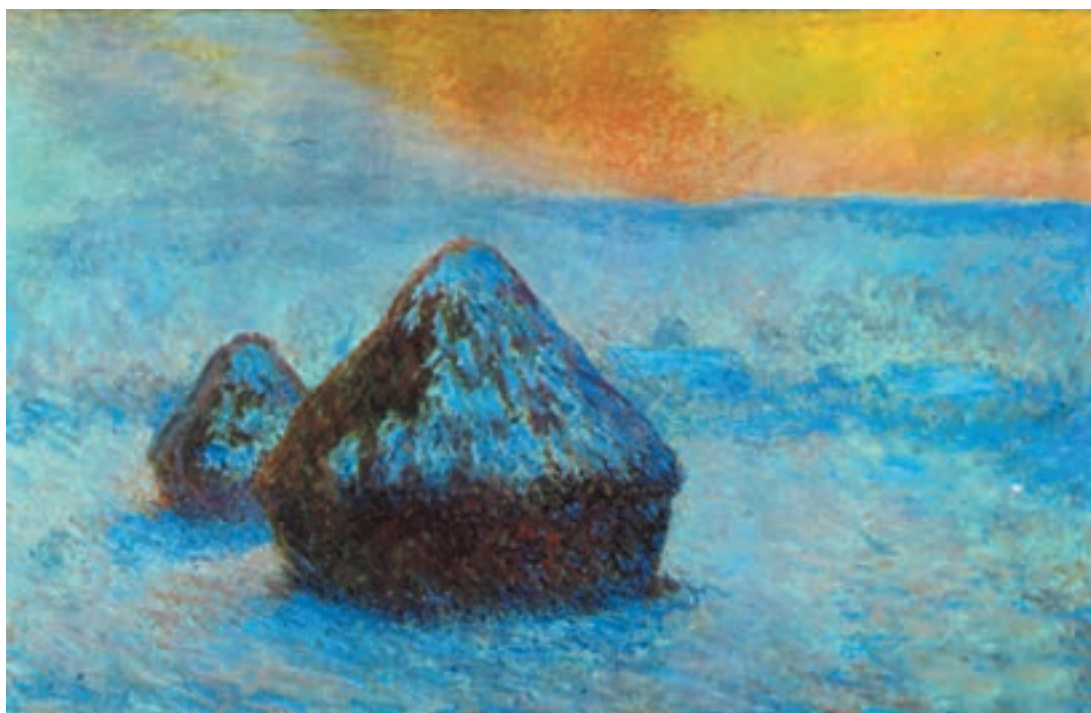
تصویر ۲۱-۲- زمستان

البته، همان‌طور که اشاره شد در بعضی از ساعات روز نیز رنگهای سرد و یا گرم غلبه می‌یابند. مُنه نقاش امپرسیونیست، در برخی از آثار خود از یک موضوع با زاویهٔ واحد در ساعات مختلف روز نقاشی کشیده و با دقت خاصی، رنگهای هر ساعت را مورد توجه قرار داده است. او سایه‌ها را نه با خاکستری و سیاه بلکه با کمک مکملهای رنگی نشان داده است (تصاویر ۲-۲۲ و ۲-۲۳).

تصویر ۲-۲۲- اثر کلود مُنه، رنگ روغن روی بوم، (۸۹×۶۵ سانتی‌متر)

تصویر ۲-۲۳- اثر کلود مُنه، رنگ روغن روی بوم، (۱۰۰×۶۳/۵ سانتی‌متر)

کار در کارگاه: نقاشی از طبیعت با رنگهای گرم و سرد اهداف:

- ایجاد ترکیب بندی متعادل با کمک سطوح و خطوط
- به کارگیری رنگهای گرم به منظور ایجاد تعادل و هماهنگی رنگی
- به کارگیری رنگهای سرد به منظور ایجاد تعادل و هماهنگی رنگی
- به کارگیری رنگهای سرد و گرم برای نمایش فضای دور و نزدیک
- به کارگیری رنگهای سرد و گرم برای نمایش زمان مشخص (فصل و یا ساعت)

تهیه پیش طرح

پیش طرحی با رعایت اصول ترکیب بندی مانند تمرینهای گذشته آماده نمایید.

تمرین ۱

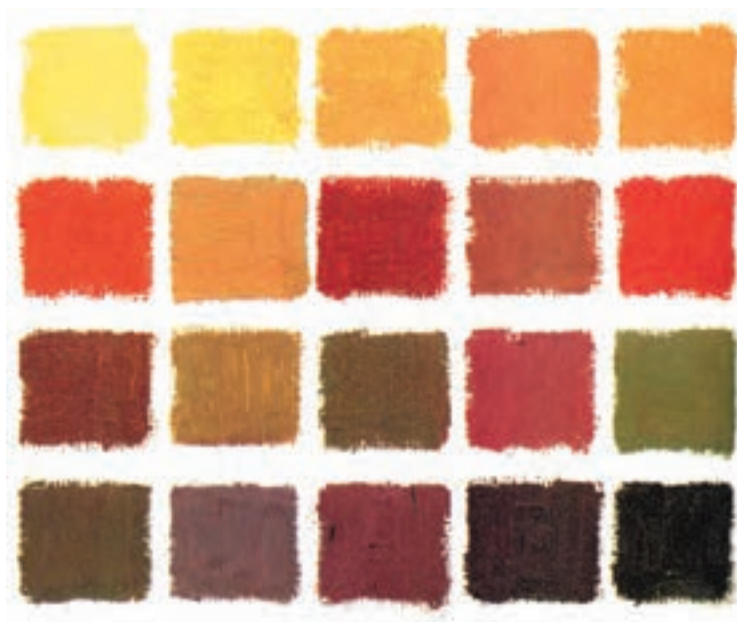
- اجرای کار با حاکمیت رنگهای گرم

برای اجرای این تمرین، شما می‌توانید از رنگهای خالص گرم دایره رنگ در کنار رنگهای ترکیبی گرم استفاده کنید. اما چنانچه در منظره شما سایه و یا تیرگی وجود داشته باشد می‌توانید به رنگهای گرم خود اندکی رنگ سرد بیفزایید. مثلاً داخل قرمز و یا نارنجی و ... اندکی سبز، آبی و یا بنفش اضافه کنید. در نتیجه رنگی به دست می‌آید که در عین گرمی، نسبت به رنگهای دیگر شما سردتر است.

به تصویر (۲۴-۲) نگاه کنید. نقاش در قسمت پایین سمت چپ، مجموعه‌ای از رنگها را برای نمایش تیرگی و سایه به کار برده که از ترکیبهای سبز و بنفش و قرمز به دست آمده است و لی غالب رنگهای نقاشی، تمایل به گرمی دارند. تصویر (۲۵-۲) مجموعه رنگهای گرم به کار رفته در نقاشی را نشان می‌دهد.

تصویر ۲۴-۲- اثر خوزه پارامون، رنگ روغن روی بوم، حاکمیت رنگ گرم

تصویر ۲-۲۵

در تصویر (۲-۲۶) پاییز طلایی اثر ایزاک لویتان، با وجود رنگهای آبی، حاکمیت بارنگهای گرم و به خصوص زرد است. تصویر (۲-۲۷) نیز حاکمیت رنگ گرم را نشان می‌دهد.

تصویر ۲-۲۶ - اثر ایزاک لویتان، رنگ روغن روی بوم، (۸۲×۱۲۶ سانتی‌متر)

تصویر ۲۷-۲- اثر الیزابت آژرن^۱، اکریلیک روی بوم، (۱۰۲/۶×۱۰۱/۶ سانتی متر)

تمرین ۲

— اجرای کار با حاکمیت رنگهای سرد

شما می توانید همانند تمرین قبل عمل کنید. منتهی این بار از مجموعه رنگهای خالص سرد در کنار رنگهای ترکیبی سرد بهره بگیرید. حتی مناطق گرم شما در نقاشی نیز با اندکی رنگ سرد ترکیب می شود (تصاویر ۲۸-۲ و ۲۹-۲).

تصویر ۲۸-۲- اثر خوزه پارامون، رنگ روغن روی بوم، حاکمیت رنگ سرد

۱- OSBORNE، نقاش سده ۲۰ میلادی

تصویر ۲-۲۹

سزان نیز در تابلو نقاشی موسوم به «کاج بزرگ» تصویر (۲-۳۰) مجموعه‌ای از رنگهای سرد را به کار گرفته است و با وجود رنگهای گرم بخش پایین اثر و لکه‌های گرمی که در سطح نقاشی دیده می‌شود، حاکمیت با رنگهای سرد است و رنگهای گرم بخش پایین تابلو به عمق نمایی اثر کمک کرده است چرا که جلوتر از رنگهای دیگر دیده می‌شود، تصویر (۲-۳۱) نیز به گروه دیگری از رنگهای سرد اشاره دارد.

تصویر ۲-۳۰- اثر پل سزان، رنگ روغن روی بوم، (۸۵×۹۲ سانتی‌متر)

تصویر ۳۱-۲- اثر احمد اسفندیاری،^۱ رنگ روغن روی بوم، (۷۰×۵۰ سانتی‌متر)

تمرین ۳

— نقاشی با استفاده از رنگهای سرد و گرم

رنگهای گرم و سرد، به شما در ایجاد عمق نمایی در نقاشی از طبیعت، بسیار کمک می‌کنند. در تصویر (۳۲-۲) اثر سزان، این مسأله بخوبی نمایان است. سزان، مجموعه‌ای از رنگهای گرم را در قسمت جلوی تابلوی خود برای نمایش خانه‌ها به کار گرفته است. این رنگها در تضاد شدید با رنگ دریاچه قرار می‌گیرند، سزان برای این که دو قسمت منظره از هم جدا و بریده نشوند در انتهای چشم‌انداز رنگهای گرم نامحسوس‌تری در کوهها قرار داده است تا هماهنگی و یک‌دستی تابلو از بین نرود. در آسمان نیز ته مایه‌ای از رنگهای گرم قسمت جلو را می‌بینیم که با آبی ترکیب شده‌اند. در نتیجه، با این که قسمت پایین تابلو به شدت به خاطر مجموعه رنگهای گرمش جلو می‌آید و سه قسمت دیگر تابلو، به دلیل رنگهای سرد، خود را به عقب می‌کشند، تعادل و هماهنگی در اثر دیده می‌شود. حال، با توجه به نکات ذکر شده، با استفاده از رنگهای سرد و گرم، طرح خود را رنگ‌آمیزی کرده، آن را به تعادل و هماهنگی برسانید.

۱- احمد اسفندیاری (۱۳۰۱)، نقاش معاصر

تصویر ۳۲-۲ اثر پل سزان، رنگ روغن روی بوم، (۸۰×۹۷/۷ سانتی‌متر)

۲-۴- نقاشی با خاکستریهای حاصل از ترکیب مکملها

رنگهای مکمل در طبیعت، با زیبایی و جلوه خاصی در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند. به یک بوته گل سرخ نگاه کنید، شما قرمزی گل را در کنار سبزی برگها می‌بینید و در برخی مواقع رنگهای مکمل نه به صورت خالص بلکه به صورت ثانویه و ثالثه نیز در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند، مانند خاکستری مایل به سبز و خاکستری مایل به قرمز. به هنگام نقاشی از طبیعت مشاهده می‌کنیم که چگونه از ترکیب رنگهای مکمل با هم و همین‌طور، از ترکیب آنها با سیاه و سفید می‌توان خاکستریهای رنگی بسیار متنوعی به دست آورد. خاکستریهای رنگی، در نمایش عمق، روشنی و تیرگی، تعادل و هماهنگی در نقاشی از طبیعت به ما کمک می‌کنند. تصویر (۲-۳۳) چشم‌اندازی را از طبیعت، کوه و رودخانه و درختان نشان می‌دهد. نقاش، از رنگهای زرد و آبی و مقدار کمی قرمز، سیاه و سفید استفاده کرده است، با آبی و قرمز بنفشی را ساخته که در مواقع نیاز با افزودن آبی و زرد به آن خاکستری مایل به سبز و قهوه‌ای به دست آورده است. در تصویر (۲-۳۴) که چشم‌اندازی از دریا را نشان می‌دهد با وجود حاکمیت رنگهای سرد، رنگهای گرم نیز حضور دارند. نقاش، در تمام ترکیبات رنگی خود اندکی رنگ آبی اضافه کرده است و در نتیجه، ما با نوعی هماهنگی از رنگهای آبی خاکستری در نقاشی، روبه‌رو هستیم.

تصویر ۳۳-۲- اثر استریسیک^۱، رنگ روغن روی بوم، (۳۰×۴۱ سانتی‌متر)

تصویر ۳۴-۲- اثر خوزه پارامون، رنگ روغن روی بوم

۱- STRISIK، نقاش سدهٔ ۲۰ میلادی

کار در کارگاه: نقاشی از طبیعت با خاکستریهای رنگی حاصل از ترکیب مکملها اهداف:

- ایجاد ترکیب بندی متعادل به کمک خطوط و سطوح
- به کارگیری رنگهای مکمل به منظور ایجاد تعادل رنگی در اثر
- به کارگیری رنگهای مکمل برای ایجاد فضای تیره و روشن و دور و نزدیک (عمق نمایی)
- به کارگیری رنگهای مکمل و خاکستریهای رنگی برای ایجاد تعادل رنگی
- نقاشی آزاد به کمک رنگهای مکمل و خاکستریهای رنگی حاصل از ترکیب دو رنگ مکمل

تهیه پیش طرح

از موضوع خود، یک پیش طرح ساده با رعایت اصول ترکیب بندی، تهیه کنید. تا حد امکان از توجه به جزئیات در طرح اولیه خود بپرهیزید. تصویر (۲-۳۵) مثال بسیار خوبی برای یک طرح اولیه از طبیعت است.

تصویر ۲-۳۵- اثر خوزه پارامون

تمرین ۱

- نقاشی از طبیعت با استفاده از خاکستریهای حاصل از ترکیب مکملها

در این مرحله، می‌توانید پیش طرح خود را با کمک رنگهای حاصل از ترکیب مکملها رنگ‌آمیزی کنید و برای این منظور، می‌توانید از پس‌زمینه کار آغاز نمایید. چنانچه در تصویر (۲-۳۶) ملاحظه می‌کنید نقاشی، با کمک تِن‌های مختلف آبی که با سفید ترکیب شده در ابتدا آسمان و ابرها و با تیره کردن آن با کمک رنگ قهوه‌ای کوههای دور دست را به وجود آورده است. شما می‌توانید با افزودن رنگ زرد و نارنجی و قرمز، بخشهای مختلف کار خود را با سطوح کوچک بیوشانید. چنانچه در تصویر (۲-۳۷) دیده می‌شود نقاشی، از توجه به جزئیات بپرهیز کرده و درجات مختلف خاکستریهای رنگی را با توجه به دوری و نزدیکی عناصر، در کار خویش به کار گرفته است.

همچنین، وی از خاکستریهای رنگی گرمتر در پیش زمینه استفاده کرده و در نهایت، در تصویر (۲-۳۸) با کمک لکه‌های تیره و روشن، با تأکید بر جزئیاتی چون شاخه درختان و سنگهای کنار جاده کار را به اتمام رسانیده است.

تصویر ۲-۳۶

تصویر ۲-۳۷

تصویر ۲-۳۸ - اثر خوزه پارامون، رنگ روغن روی بوم

تمرین ۲

— نقاشی با استفاده از خاکستریهای حاصل از ترکیب رنگهای مکمل

پس از تهیهٔ پیش طرح مناسب که با رعایت اصول ترکیب بندی تهیه شده است مانند مراحل تمرین قبل عمل کنید.

در مرحله بعد با به کارگیری قوانین حاکم بر رنگهای مکمل و خاکستریهای رنگی حاصل از ترکیب آنها، ترکیبی متعادل و هماهنگ به وجود آورید (تصاویر ۲-۳۹، ۲-۴۰، ۲-۴۱ و ۲-۴۲).

تصویر ۲-۳۹ - اثر ایزاک لویتان، رنگ روغن روی بوم، (۶۰×۷۵ سانتی متر)

تصویر ۴۰-۲ اثر شکوه ریاضی^۱، رنگ روغن روی کاغذ، (۵۰×۳۵ سانتی متر)

تصویر ۴۱-۲ اثر محمود جوادی پور^۲، رنگ روغن روی بوم، (۴۷×۶۰ سانتی متر)

۱- شکوه ریاضی، نقاش معاصر

۲- محمود جوادی پور، (۱۲۹۹)، نقاش معاصر

تصویر ۴۲-۲- اثر حسین کاظمی، رنگ روغن روی بوم، (۹۰×۱۴۰ سانتی متر)